

«Der tiltrængtes et blad som vil være en ærlig talsmann for smaalfolks sak»

Alfred Eriksen grunnlegger av Nordlys i 1902

PIONER: Hanna Resvoll-Holmsen var en pioner innenfor naturvern og vitenskap på Svalbard. Men de færreste har hørt om hennes polare bragder.

I skyggen av polarheltene

PÅ DEN 3. SIDE

Elin Vinje Jenssen
Kommunikasjonsrådgiver,
Norsk Polarinstittutt, Framsenteret

Vi er i slutten av Nansen-Amundsen-året, et år fylt med begivenheter for å markere de nasjonale polarheltene Fridtjof Nansen og Roald Amundsen.

Amundsen og hans følge kom først til Sydpolen, og Fridtjof Nansen ledet ekspedisjonen som var først på ski over Grønland, og begge gjorde iherdige forsøk på å komme (først) til Nordpolen.

Fra ferdene i polarområdene leverte de også viktig vitenskapelig arbeid.

Ingen rekordjag

Men hvor er de kvinnelige polarheltene? Kvinner som har markert seg innenfor vitenskap i polarområdene er underkommunisert i polarhistorien.

Disse kvinnene har ikke vært opptatt av rekorder, og de har heller ikke blitt tillagt roller som polarhelter. Hvem som omtales som polarhelt ser ut til å være målt ut fra menns prestasjoner og ikke kvinners innsats.

Mannsbastioner

På begynnelsen av 1900-tallet var universitetet i Kristiania en mannsbastion. Kvinner ved universitetet kom gjerne fra privilegerte kår, men også disse møtte på utfordringer for å få innpass som likeverdige og gjøre akademisk karriere.

Innenfor realfagene tok Hanna Resvoll-Holmsen (1873–1943) fra Vågå, hennes storesøster og botanikeren Thekla Resvoll og de andre kvinnene, i bruk det akademiske rommet på en ny måte.

De deltok på små og store ekspedisjoner i mannsdominerte miljøer, og iførte seg datidens akseptable turantrekk. Den kortklippede Thekla Resvoll lot seg til og med fotografere med bukser etter en ekspedisjon i 1896, noe som var uhørt på den tida og skapte reaksjoner.

Pioner

Hanna Resvoll-Holmsen ble Norges første kvinnelige forsker på Svalbard. Hun var botaniker, vitenskapskvinne, fotograf, naturverner og lyriker. Hun fikk barn, var gift og ble skilt, for så å gifte seg igjen. En sammensatt kvinne som var pioner på flere områder.

Hun var blant de første som skrev hovedfagsoppgave i botanikk i Norge, og den første kvinnelige dosent i plantegeografi.

Hun ble den første i Norge som

MILJØVERNER: Hanna Resvoll-Holmsen karakteriseres som Norges første moderne natur- og miljøverner. Hun var glødede opptatt av å bevare naturen på Svalbard, og var en viktig aktør i arbeidet for naturfredningen på øyriket. Foto: Norsk Polarinstittutt

tok i bruk moderne statistiske metoder i studiene, og innførte Raunkiærers stikkprøvemethoder til statistisk analyse av plantesamfunnene, som har vært viktig for planteforskning også internasjonalt.

Kartla plantesamfunnet

Resvoll-Holmsens interesse for planter førte henne til Spitsbergen i 1907, ekspedisjonen var finansiert av fyrsten av Monaco, og året etter finansierte hun selv delvis feltarbeidet på Svalbard som en del av hovedfagsarbeidet.

I ukevis vandret hun alene disse somrene for å studere den botaniske rikdommen. Hun krysset isbreer, besteg bratte fjell, gikk langs kyster og sørget for å beskytte seg mot isbjørn, mens hun kartla arktiske planter, fotograferte og samlet fossiler.

Hun ble den første naturfotografen som brukte fargefoto for å dokumentere plantelivet på Svalbard og i 1927 ga hun ut det som senere ble en klassiker i botanikk: «Svalbards flora».

Arbeidet som Resvoll-Holmsen var med å utføre på Svalbard regnes som starten på Norges vitenskapelige innsats på de nord-

lige øynene og som medvirket til at Svalbard ble norsk eie i 1920.

Den første miljøverner

I 1908 skrev hun reisebrev til Aftenposten om den frodige og uberørte naturen på Svalbard, men hun registrerte også at det dessverre ikke sto like bra til med dyrelivet. En gang vrimlet det av hval, sel, hvalross, isbjørn og rein.

Hun skrev: «Disse rigdommer er nu forbi med», ifølge naturvernshistoriker Bredo Berntsens biografi «En grønnstrømpe og hennes samtid» (2006).

Berntsen mener at Resvoll-Holmsens egne observasjoner av dyrerikdommene som var både nedskutt og kraftig redusert var med på å forme hennes sterke naturvernengasjement, og han karakteriserer henne som Norges første moderne natur- og miljøverner.

Forutsende

Hanna Resvoll-Holmsen fikk gjennomført naturfredning på Svalbard sammen med geologen og Norges Svalbard- og Ishavsundersøkelsers (senere Norsk Polarinstittutt) første direktør, Adolf Hoel.

Deres forskning lå til grunn for de forslag Landbruksdepartementet fikk i 1921 om å frede den nordvestlige delen av Spitsbergen, fredning av enkelte dyrearter og fortidslevninger, regler for jakt og fangst og fredning av forskjellige planter.

Resvoll-Holmsens trang til å bevare naturen på Svalbard og på fastlandet går som en rød tråd gjennom hele hennes virke.

Hun deltok i mange fredningsaksjoner og arbeidet for å hindre at Gjende og Sjoavassdraget ble offer for kraftutbygging i 1920-årene.

I Turistforeningens årbok i 1917 skrev hun: «Derfor som en skræk i mig ved det eventyrlige syn – en skræk for at industriens lange knoklede arm skulle stikke seg herind mellem fjeldene og øse av Gjendes smaragdgrønne vand». I 1973 ble vassdraget varig vernet.

Polarhelt

Resvoll-Holmsen banet vei for kvinner etter henne i akademia og i polarforskningen, og hun engasjerte seg sterkt i naturvernarbeidet. Hennes innsats resulterte i vern av naturperler på Svalbard og på det norske fastlandet.

For folk flest er Hanna Resvoll-Holmsen en ukjent skikkelse, men hun har satt viktige spor etter seg i polarområdene og fortjener hedersbetegnelsen polarhelt.

For folk flest er Hanna Resvoll-Holmsen en ukjent skikkelse, men hun har satt viktige spor etter seg i polarområdene og fortjener hedersbetegnelsen polarhelt.